No. 128. DONDERDAG 28 OCTOBER. 1858.

VIJF EN DERTIGSTE JAARGANG

PROVINCIALE DRENTSCHE EN ASSER COURANT.

De uitgave dezer COURANT geschiedt op DINGSDAG, DONDERDAG en ZATURDAG. De prijs is per *drie maanden* te Assen *f* 2.30 buiten Assen franco per post *f* 2.45. — De prijs der Advertentiën is van 1 tot 5 regels *f* 1.00 en voor elken regel meer 15 cent behalve 35 cent zegelregt.

HEROPENING

der Drentsche Hoofdvaart voor de scheepvaart.

GEDEPUTEERDE STATEN der Provincie Drenthe brengen hiermede ter algemeene kennis, dat van en met vrijdag den 29 dezer de Drentsche Hoofdvaart weder in haar geheel voor de scheepvaart zal zijn opengesteld; onder die beperking evenwel, dat de op- en afvaart voorloopig slechts tweemaal in de week, op **dingsdag** en **vrijdag** wordt toegestaan, en wel op de panden tusschen Assen en de Dieverschutsluis ter diepte van 0.59 el (2 voet) en op de panden beneden gemelde sluis op 1 02 el ($3^1/_2$ voet);

dat overigens de bepalingen, voorkomende in de bekendmaking, geplaatst in de *Drentsche Courant* van 11 Sept. ll., zullen moeten worden in acht genomen, en dat, ter voorkoming van te veel waterverlies, geen turf in bokken en andere kleine vaartuigen van boven tot aan Dieverbrug zal mogen worden nagevlot, zoodat derhalve geen zoodanige bokken en vaartuigen, tot dat einde dienende, zullen worden afgeschut.

Assen den 27 October 1858.

Gedeputeerde Staten voornoemd,
DE VOS VAN STEENWIJK, *Voorzitter.*
W. H. HOFSTEDE, *Griffier.*

OVERZIGT

der belangrijkste Gebeurtenissen.

28 October.

De Portugeesch-Fransche kwestie is begraven en behoort spoedig tot de dingen waarvan gezegd wordt: „Zij zijn er geweest!"

En tot wiens eer of nut?

Portugal heeft de uitwerking van het Napoleontische dwangbevel niet afgewacht en gezegd:

„Ik zal het inbeslag genomen handelsvaartuig loslaten;
„ik zal den bevelhebber van dat schip in vrijheid stellen;
„ik zal den reeder de geledene schade vergoeden;
„ik zal de schadevergoeding betalen, wier cijfer wij zamen zullen bepalen."

Waarlijk, die zoo onuitsprekelijk bereidvaardig is om te doen, waarvan men eerst niets wilde weten, zal over het cijfer der vergoeding wel weinig hebben in te brengen, tenzij *Napoleon* mogt zeggen „de eer is aan mij — behoud het geld!"

Als de verzoening zoo getroffen is, als wij hierboven mededeelden, dan heeft Koning don *Pedro*, zoo jong nog, reeds eene gevoelige les gehad.

De Engelsche schepen, die lustig naar de rivier de Taag zeilen, om te zien, of zij er ook als boedelredders voordeelig werk zouden vinden, kunnen nu terugkeeren naar het kanaal en kijken of er ook iets kwaads komt uit Cherburg.

De Keizer der Franschen gaat niet weer op reis, maar wil werken. Er zijn veel loopende zaken die afdoening eischen en men weet, hij houdt van opruiming en is niet lang van stijl."

Men is zeer benieuwd, wat zijn oordeel over menige hoogstgewigtige aangelegenheid zal zijn, vooral over de kwestie *Mortara*, die geheel Europa bezig houdt.

Groot-Brittanje geeft ons thans weinig stof voor het overzigt, en ook Engelsch Indie laat ons wachten op belangrijke oorlogsfeiten. Men zegt, dat de armee der opstandelingen zeer ontmoedigd is en er, als het Engelsche leger geheel slagvaardig en strijdlustig in 't veld zal treden, bijna geen vijand zal zijn.

'tIs mogelijk, maar er is een oud spreekwoord, 't welk zegt: „hoed u voor 't geen er niet schijnt te zijn!"

Op politiek gebied vinden sommigen redenen tot het geloof, dat de invloed van Lord *Palmerston* zeer is verminderd, en de kans voor hem, om nog eens weder aan 't roer van 't schip van staat te komen, zeer gering is. Maar — in het constitutionneel leven is eene portefeuille een speelbal der partijen. Die haar heden heeft, ziet morgen zijne handen ledig en die haar morgen op 't onverwachts in handen krijgt, verliest haar weder daags daarna. Lord *Palmerston* is overigens een goed rekenaar in de politiek, en het eenigste wat hij niet goed kan, althans niet altijd in practijk brengt, is behoorlijk w a c h t e n, eene kunst, door wel meer knappe lieden zeer slecht in practijk gebragt.

De beide Pruissische Kamers hebben in vereenigde zitting erkend, dat het Regentschap n o o d i g was en zijn toen uiteengegaan, onder een driewerf herhaalden kreet van *leve de Koning! leve de Prins-Regent!*

Dit verraste niemand. Belangrijker zal het zijn te vernemen, wat de Prins, levende als Regent, ook d o e t als Regent. De liberale partij meent steeds redenen te hebben tot blijde hoop voor de toekomst, en voorspelt, dat eene vrije gang naar de stembus eene geheel andere volksvertegenwoordiging zal doen optreden.

De Keizer van Rusland heeft de Polen weder zeer verblijd door twee gewigtige besluiten. Het eene schorst de lichting van recruten weder voor d r i e jaren, en het andere verlaagt de grondbelasting. Hij spaart dus zijne onderdanen in Polen bloed en geld, en dit is waarlijk wel stof tot vreugde.

De Deensche kwestie is nog altijd in den *schoot* van de Bondsvergadering, en als zij tot eene gewenschte oplossing komt, zal men zeggen: „dat kind is niet te vroeg gekomen — het is een voldragen product."

Of het beter is na zoo lange moeijelijke dragt, zal de vraag zijn. Zeker is het althans, dat zij, die gedwongen zamen gaan, zelden veel genoegen hebben.

Te Rome is gedurig kibbelarij tusschen het Fransch en Pauselijk garnizoen, altijd tot vernedering van het laatste. Waarlijk, *Pius IX* heeft redenen, om een bitter gezigt te hebben, als hij het dood oude liedje hoort zingen:

„De Paus leeft heerlijk hier op aard",

maar hij is, volgens de jongste berigten, zeer welvarend, ja wordt zelfs corpulent. Ook daarom wil hij gaarne een reisje maken naar Jeruzalem. Hij moest eens naar zijn broeder *Abdul-Medjid* gaan, die ook bedroefd in de klem zit, en als om zich te wreken op de Europesche diplomatie, met een vlammend zwaard door den harem wandelt, die onlangs op een voormiddag werd verlost van vier honderd en elf crinolines.

Men zegt, dat de kameniers thans bij de pruttelende, ja woedende Sultanes favorites een zeer slechte dienst hebben — dat te gelooven is.

De jonge *Mortara* is steeds te Rome en is — zeggen de ultramontaansche bladen — zeer tevreden. Hij heeft het geloof van een Apostel en openbaart reeds zijn voornemen, om Israel te bekeeren, wijl het hem zoo bekommert, dat zijne ouders geen Paus, geene Heilige Maagd, geen altaar hebben. Hij wil dus niet naar de ouderlijke woning terugkeeren, en wat nog vreemder is, zijne ouders zelven nemen er genoegen meê, dat hun zoon op het Roomsche instituut is.

Dat schrijven bladen der ultramontaansche partij, en zeker moest het hun wat waard zijn, als zoowel de ouders als de zoon tevreden waren in den schaapstal der zoogenaamde alleen zaligmakende kerk.

Maar wij hebben onze lezers beloofd, iets meer over deze geschiedenis mede te deelen en wij zullen daaraan thans voldoen:

Het kind der familie *Mortara* werd gedoopt door eene R.-Catholieke vrouw, die slechts nu en dan op de kinderen des gezins paste, en dat kind was toen 13 a 14 maanden oud. Omtrent dien tijd was het knaapje ligtelijk ongesteld.

Heeft iemand gezien, dat die dienstmaagd het kind doopte?

Niemand.

Zij alleen beweert het en verhaalt, dat zij door een ander was overgehaald, om het kind te doopen, maar deze dienaangaande gevraagd, ontkent het en zegt de dienstbode nooit van dien doop te hebben hooren spreken.

Verdiende de dienstbode onvoorwaardelijk geloof?

Geenszins; want zij werd, nu een jaar geleden, uithoofde van wangedrag, door de familie *Mortara*, en later, om gelijke redenen, door andere gezinnen wegge zonden.

Zoo is het kind opgegroeid tot den ouderdom van zes jaren en nu kwam de R. Catholieke geestelijkheid te voorschijn met het voorgewend regt op het kind, 't welk op de boven omschrevene wijze zou zijn gedoopt en eischte dit op voor de Kerk. Zij opende echter den ouders de gelegenheid om bij hun kind te blijven en wel in dit voorstel: „bekeer u tot de R. Catholieke Kerk en gij behoudt uw zoon!" maar vergeefs. De familie *Mortara* bleef bij de Israelitische godsdienst en het kind werd door Pauselijke carabiniers van 's moeders hart gescheurd en naar Rome getransporteerd. Ook te Rome herhaalde men het bekeeringsvoorstel, doch de vader bleef weigeren. Zijn kind mogt hij zien, doch niet spreken over de geloofsverandering, die men het had opgedrongen, en was het tevreden in het opvoedingsgesticht? Volgens een brief uit Bologna wenschte het vurig naar zijne ouders terug te keeren. De vader vertrok, nog al eenigzins gerust gesteld door de verzekering, dat de secretaris der Israelitische commissie te Rome zijn kind nu en dan zou mogen spreken. Deze verscheen al zeer spoedig aan het gesticht, maar wat moest hij daar vernemen? Uit het venster van het gesticht werd hem medegedeeld, dat de inspecteur der inrigting, te Rome teruggekomen, order had gegeven, om geen Israeliet bij den knaap toe te laten — ook zijne ouders niet!

Hoe wreed, maar de inspecteur deed meer! De Israëlieten waren nog niet genoeg gegriefd. Op zekeren dag deed hij den jongen *Mortara*, net gekleed, door de wijken van Rome wandelen, opdat de arme Israelitische kinderen zouden zien, hoe gelukkig hun jeugdige broeder uit Bologna was!

Verschrikkelijke terging!

Nog meer.

Om zich te wreken op den kreet van afkeuring, in Europa over den kinderroof opgegaan, liet de inspecteur een marionettenspel, in de wijk der Israelieten, woorden en zinspelingen van haat tegen de Israelieten uiten, om op die wijze de dweepzucht der min beschaafde R Catholieken gaande te maken.

Rome echter, en 't onteert de oude stad niet, bleef onverschillig bij die vertooning.

Zoo staat de zaak van *Mortara* — het *Mortara*-drama, zooals de ultramontaansche partij spottend zegt.

Dat zij spotte — wij zijn nog niet aan het laatste bedrijf.

De slotscène kan wel eens anders zijn, dan velen denken.

Een Napelsch advocaat, ambtshalve de Italiaansche revolutionnairen, die een inval in Sicilie waagden, hebbende verdedigd, is uit Napels naar Turyn verhuisd, omdat hij, ter zake van die verdediging, te veel last had van Napelsche autoriteiten.

Welk een eerbied voor het „regt!"

De Koning van Napels wordt meer en meer onzigtbaar, 't welk niet zeggen wil, dat hij meer „geest" wordt, maar wel, dat hij zich van de wereld afzondert, of zich daarvan door zijne omgeving, verwijderen laat. Zelfs hooge autoriteiten, die Z. M. noodzakelijk moeten spreken, gaan dikwijls onverrigter zake terug en 't gebeurt dat Ministers een blaauwtje loopen. De Koning houdt zich steeds bezig met twee dingen, die overigens weinig gemeenschap hebben, met *godsdienstoefeningen* en *geheime politie*.

De laatste heeft twee afdeelingen, de inwendige en uitwendige politie, en zelfs de Ministers zijn niet met de geheimen der geweldige dame bekend. De politie vormt een geheel op zich zelven staand bestuur, zoowat op de manier der ex-*on*heilige inkwisitie. Hoe meer zij echter tegen alles te velde trekt, en zelfs schaduwen najaagt, zoo onmagtig blijkt zij te zijn tegen gewone misdaden.

Zal dat goed gaan op den duur?

't Is te betwijfelen, want zelfs een Siciliaansch geduld heeft zijne grenzen.

Evenals de Sultan, is ook de Schah van Perzie aan „'t schoonmaken" in zijn en in eens anders paleis. De Sadrazam *Mirza-Agha-Khan* is afgezet en wordt met zijne zonen bewaakt — in zijn eigen paleis bewaakt door *infanterie*.

De Sadrazam had een inkomen van een half millioen guldens, maar — zijns inziens — nog niet genoeg, en daarom nam hij er, binnen 't jaar, nog 3 millioen bij, zonder iemands permissie. Gedurende den oorlog met Engeland liet hij van des Schah's beminde onderdanen 16 millioen heffen, besteedde daarvan 3 millioen, om een vernederenden vrede te sluiten en liet het overige in zijn eigen zak en in die van zijne zonen en vrienden glijden.

De Schah, dit ontwaar wordende, was zeer boos en benoemde onmiddelijk een spiksplinter nieuw Ministerie.

En de Sandrazam en diens zonen? worden zij opgehangen of, in zakken genaaid, verdronken?

Er worden weder pogingen aangewend, om hen op nieuw op den stoel der eere te plaatsen!

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

Waterhoogte. Arnhem, 25 Oct. 0.74. El; + AP. 7.69. Gev. 4 d.

De **Rijnhoogte** te Keulen den 25 Oct. 5 voet 2 duim Rijnlands.

Den 23sten dezer werd te Ouddorp bij den kastelein D. een zilveren horologie verloot. Zoo als gewoonlijk, waren hierbij eene partij boerenknapen tegenwoordig, en het gebruiken van jenever werd niet vergeten, ten gevolge waarvan twee boerenknapen, beneveld door het sterk gebruik van dien drank, in twist geraakten, welke twist zoo hevig liep, dat zij elkander met messen vechtende aanvielen, en een dier knapen zijne tegenpartij met zijn mes zulk een hevigen steek in den onderbuik toebragt, dat de ingewanden er uit puilden, en hij aan de gevolgen daarvan den 24 dezer is overleden. De dader is gevat en gevankelijk naar Brielle gebragt.

— Den 21 dezer werd in de St. Pieterskerk te Leiden het jaarlijksch verslag gedaan van den toestand en de verrigtingen van het Ned. Bijbelgenootschap. De inkomsten van 1 Mei 1857 tot 30 April 1858 bedroegen f 79 797.98^5, de uitgaven f 62,852 14^5. Het getal uitgereikte Bijbels en Testamenten was klimmende en heeft het cijfer bereikt van 39,680 exemplaren, waaronder 9853 Bijbels, 2248 Oude en 27,534 Nieuwe Testamenten en 45 gedeelten van den Bijbel. Het getal uitgereikte exemplaren van de stichting in 1815 af tot 30 April ll. bedroeg 216 769 Bijbels, 21,949 Oude en 460,346 Nieuwe Testamenten, te zamen 699,064 exemplaren.

— Als iets bijzonders kan worden vermeld, dat, terwijl wij bijna slagtmaand genaderd zijn, in de *Pr. Ov. en Zw. Cour.* van 26 Oct., in eene advertentie de naweide wordt aangeboden van twee bunder best weideland, liefst voor melkvee.

— Tot dusverre is de verjaardag van Z. M. den Koning, welke op den 19 Februarij invalt, als overeenkomende met den sterfdag van Zr. Ms. betreurden broeder, prins *Alexander*, op het eiland Madera, op H. D. uitdrukkelijk verlangen, te gelijk gevierd met dien van H. M. onze geëerbiedigde Koningin. In de eerste jaren zijn deswege rondgaande brieven uitgevaardigd; later zijn deze met opzet achterwege gebleven, en heeft men de viering aan de besturen en de ingezetenen overgelaten. Naar men verzekert, bestaat alsnu het voornemen, om 's Konings ver-

jaardag, nu er tien jaren na het jaar 1848 zijn verloopen, op den 19 Februarij op de gebruikelijke wijze te vieren.

— In den avond van 23 dezer deserteerden uit Harderwijk acht militairen, grootendeels Zwitsers, van het koloniaal werf-dépot. Den volgenden avond werden deze acht vrijheid lustige snaken door Rijksveldwachters en de Amersfoortsche policie, bijeen sterk 10 man, tusschen den Spitsheuvel en het Huis ter Heide, opgevangen en met de daarvoor gebruikelijke goede zorg omwonden.

— In een huisgezin te Kampen, alwaar de familie anijsmelk had gedronken, werden drie personen ernstig ongesteld. De verschijnselen deden den geneeskundige, die ter hulp geroepen was, aan vergiftiging denken; bij onderzoek bleek, dat in het anijszaad een ander soort van zaad aanwezig was, waaraan de ongesteldheid wordt toegeschreven. De lijders zijn met den schrik vrijgekomen, en door het gebruiken van azijn spoedig hersteld.

— Sedert eenige dagen wordt er bij vele landbouwers in eenige plaatsen onzes lands, een verrotten van de ingekuilde aardappelen opgemerkt. De aardappelen, zoowel vroege als late soorten, evenals anders gekuild, bederven geheel en al; zoodat er lieden gevonden worden, die den geheelen voorraad op de mestvaalt brengen.

— Te 's Gravenhage heeft men een instrument uitgevonden, om de maan waar te nemen; het vergroot 200 maal, doch men hoopt er in te slagen, om die vergrooting tot 1000 maal op te voeren.

Apeldoorn, 23 Oct. Z. M. de Koning heeft aan de arbeiders op het Koninklijk domein het Loo gedurende den aanstaanden winter het verhoogde zomerloon toegestaan, voorts heeft Z. M. last gegeven tot den aanleg van een grindweg van het Park naar het Wijsselsche Bosch, en tot den aanbouw van een huis met drie arbeiderswoningen aan dien grindweg buiten het Park.

's Hertogenbosch, 25 Oct. Naar wij vernemen is alhier de koninklijke goedkeuring ontvangen op de wederinvoering van de belasting op het gemaal binnen deze gemeente. Vermoedelijk zal zij met den 1 Januarij aanst in werking komen.

Breda, 25 Oct. Voor eenige dagen is het door den ijver der marechaussés gelukt den dief, die sedert drie jaren gedurig koeijen uit de weide stal, te arresteren, zoodat men hoopt nu voor goed van die brutale diefstallen bevrijd te worden. Men verzekert, dat de dief, *Vermaat* genoemd de koeijen schoenen aantrok, waardoor hij noch voetstappen noch spoor dezer dieren achterliet.

Sneek, 26 Oct. Van den 16den tot en met den 22 dezer zijn in de provincie Friesland 62 runderen aan de besmettelijke longziekte gestorven of afgemaakt; bedragende daardoor het totaal der gevallen sedert 1 Januarij dezes jaars 3872.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

Een Fransch blad meldt, dat te St. Liquaire door een man aangifte is gedaan van zijn 33ste kind, waarvan er nog 20 in leven zijn, terwijl de vader slechts 60 jaar oud is

— Voor eenige dagen liet baron *Rothschild* op zijne terugreis naar Parijs te Metz acht koffers opschrijven, die tot zijne bagaadje behoorden. Hier aangekomen, toonde hij zijn briefje, waarop die acht koffers stonden opgeteekend, doch er waren slechts zeven te vinden. Onverwijld seinde hij per telegraaf naar Metz, en hij scheen zeer verontrust. Men zeide hem, dat de achtste koffer inderdaad te Metz was achtergebleven en zoo zwaar was, dat zij niet op den nu aangekomen trein kon worden medegenomen; en toch had de heer *Rothschild* 100 fr. overvracht voor dezen koffer betaald. Daarop werd hem gevraagd wat de koffer dan toch inhield, en hij antwoordde, dat er *een millioen in goud*, in 20 francstukken, in was. De baron herkreeg zijn koffer, doch moest 625 francs vracht betalen.

— Als eene belangrijke omstandigheid deelt men mede, dat abbé *Delacouture*, die in de zaak van *Mortara* zoo moedig den *Univers* bestreed, de partikuliere sekretaris is van kardinaal *Morlot*, aartsbisschop van Parijs; zijne brieven in het *J. des Débats* over deze aangelegenheid hebben dus een meer dan gewone beteekenis.

ENGELAND.

Volgens de *Times*-korrespondentie uit Indie zijn er 40,000 inlandsche soldaten van het bengaalsche leger gesneuveld of ter dood gebragt, en is het leger, de sterfte ten gevolge van ziekte, wonden en gebrek daarenboven in aanmerking genomen, tot op 40 per 100 gesmolten.

— De *Evening Star* bevat een schrijven uit Cairo, waarin het somberst tafereel wordt opgehangen van den toestand te Djedda sedert het bombardement. Een groot deel der bevolking is tengevolge van honger en gebrek omgekomen, of verkeert in den uitersten nood, daar de kooplieden, sedert de vernietiging hunner vaartuigen door de *Cyklops*, en de plundering hunner magazijnen door het graauw, de stad verlaten hadden en er geene levensmiddelen, dan alleen tot buitensporige prijzen, te krijgen waren. — Deze korrespondentie behelst verder, dat het gebeurde te Djedda niet zoozeer het gevolg is van fanatisme en godsdiensthaat, maar van broodnijd. De Arabische kooplieden, sedert de nederzetting der Europeanen hoe langer hoe meer achteruitgegaan, en hun handel en toekomst vernietigd ziende door de nijvere pogingen van dezen, wier handel steeds meer en meer in bloei toenam, hadden reeds meermalen gepoogd hun wrok te koelen, iets dat hun nu maar al te zeer gelukte, 'c meer daar zij steun vonden in den geest der verdere bevolking, die tegen de Europeanen is ingenomen, doordien dezen, onder de bescherming hunner konsuls, meerdere vrijheden genieten, dan zij, overgeleverd als zij is aan de willekeur van pacha's en andere autoriteiten.

ITALIE.

In *la Presse* geeft de heer Guéroult een zeer belangrijk betoog over het afnemend gezag der kerkelijke overheid in het algemeen. De Paus, die vroeger over de Souvereinen beschikte, en zijn oordeel uitsprak over de burgerlijke wetten in andere Staten, ontvangt thans vertoogen van buitenlandsche Souvereinen over de wijze, waarop hij zijne Staten regeert. Dit verschijnsel wordt niet alleen in de katholieke landen waargenomen, maar ook in de grieksche, de protestantsche, ja zelfs in de turksche Staten. Overal is de geestelijke overheid verpligt zich te voegen naar en te laten beschermen door de burgerlijke. De heer *Guéroult* meent zulks te moeten toeschrijven aan de omstandigheid, dat bijna overal de hoofden der geestelijke gezindheden zich al te zeer hebben bezig gehouden met het beredeneren en overdenken van sommige leerbegrippen van geheel uitsluitenden aard, en daardoor is het ware van zelf er toe zijn gekomen om beginselen te verkiezen en toe te passen, die de menschen van elkander scheiden en verwijderen.

Van haren kant hebben de Regeringen, gedwongen door den aard der aan hare zorg toevertrouwde belangen, den stroom moeten volgen, welke in deze dagen het menschdom voortstuwt in de rigting der eenheid en vereeniging. Daardoor hebben zij zich verpligt gezien, om bij de door haar bestuurde volkeren die gevoelens te ontwikkelen, welke het meest kunnen strekken tot toenadering en verbroedering. Het geestelijk element heeft eene rigting tot afscheiding, doch het wereldlijke tempert die rigting en tracht vereeniging te bevorderen. De genoemde publicist vestigt de aandacht op vorige tijdperken, in welke wereldlijke souvereinen, als *Constantijn* en *Karel de Groote* door den drang der omstandigheden zich aangespoord hebben gevoeld om zich tijdelijk met het geestelijk gezag te bekleeden en is niet vreemd aan het gevoelen, dat de europesche regeringen, mits zij slechts met den publieken geest gelijken tred blijven houden, zich genoopt zullen vinden om zich in de plaats te stellen van de geestelijke overheid, ter bevordering van dien geest van liefde en verdraagzaamheid, welke zoo bij uitnemendheid het kenmerk uitmaakt der negentiende eeuw.

BELGIE.

Jl. Donderdag werden te Luik twee huwelijken voltrokken, die nog al een scherp kontrast opleverden: No. 1 de man oud 56 en de vrouw oud 80 (zegge tachtig) jaren, te zamen 136 jaren; No. 2 de man oud 18 en de vrouw oud 16 jaren, te zamen 34 jaren

ASSEN, 28 October.

TELEGRAFISCHE BERIGTEN.

Amsterdam. Woensdag, 27 Oct. Op de beurs van heden was de slotkoers der **effecten** als volgt: *Nederl.* $2\frac{1}{2}$ pCt. $64\frac{1}{16}$ percent. Dito 4 Ct. $98\frac{1}{4}$ percent. — *Rusland* bij Hope en Comp. 1798 en 1815 5 pCt. $105\frac{7}{8}$ percent. — *Oostenrijk* Nieuwe Metallieken 5 pCt. 87.

Granen en Zaden.

Koolzaad vast, doch zonder handel. — Raapolie dadelijk onveranderd, op levering williger, op zes weken f $42\frac{1}{4}$. — Tarwe onveranderd. — Rogge stil en onveranderd.

De uitslag der eergisteren in het hoofdkiesdistrict Assen gehoudene stemming voor een lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal is geweest, dat de heer Mr. *L.* Graaf *van Heiden Reinestein* met volstrekte meerderheid van stemmen is herkozen. Het getal uitgebragte stemmen was 651, waaronder 5 van onwaarde.

De volgende heeren hadden het achter hunne namen uitgebrokken aantal stemmen bekomen: Graaf *van Heiden* te Zuidlaren 467, Mr *H. Pelinck* te Assen 155, Mr. *J. Oldenbandringh* te Ruinen 6, *Harm Bruins Slot* en *W. Timmer* te Beilen ieder 2, *Jan Meursing*, Graaf *van Ravenstein*, *A. van der Vlies* te Havelte, *A. Roelink* te Meppel, *G. L. van Randwijk* te Zuidlaren, *L. J. Luten* te Ruinerwold, Mr. *H. Vos* te Assen, Graaf *van Hein*, Jonker te Zuidlaren, Mr. *C. Hiddingh* te Assen, *J. Oldenbandingh*, *H. Peling*, Mr. *H. Pelik*, Mr. *H. C. Carsten* en Mr. *A. Pelink* ieder 1 stem.

- Naar wij vernemen, is gisteren tegen den avond te Beilen eene hooimijt, waarin zich 15 à 16 voeren hooi bevonden, door broeijing in brand geraakt en verteerd. Gelukkig was er weinig wind, daar anders deze brand het geheele dorp noodlottig had kunnen worden.

Gorredijk, 26 October. De najaarsmarkt, gisteren gehouden, was, door 't schoone weder begunstigd, druk bezocht. Er was eene groote menigte runderen, schapen en varkens aangebragt. De handel in rundvee en schapen was flaauw, er bleef dan ook veel onverkocht. De handel in varkens was williger.

* **Haule,** 25 Oct. Als een bewijs van bijzondere groeikracht kunnen wij van hier mededeelen, dat in den tuin van *H. H.*, landbouwer alhier, honderd aardappelen zijn gedolven, die te zamen een half nedl. mud uitmaakten

* **Kolderveen,** 27 Oct. Maandag morgen werd aan de grens der gemeente Wanneperveen levenloos te bed gevonden de landbouwer *G. v. d. V.*, na zondag over hevige pijn in de ingewanden te hebben geklaagd, doch door zijne echtgenoot aan zijn lot te zijn overgelaten. Men meent hier sporen van vergiftiging te ontdekken althans het uitbraaksel, dat de ongelukkige had overgegeven, zoowel als de hevige opzwelling van het ligchaam hebben den daarbij gekomen geneeskundige tot die meening geleid. Er is dan ook dienaangaande procesverbaal opgemaakt. Met verlangen ziet men algemeen den afloop dezer zaak te gemoet.

* **Haule,** 23 Oct. Men weet, dat eene jonge dochter van hier, in den avond van 1 Sept ll., moorddadig geslagen is, zoodat zij aan de gevolgen is bezweken, alsmede dat zekere *H. Ploeg* van Haulerwijk onder zware verdenking is opgepakt; tot nog toe was weinig of niets tot b e v e s t i g i n g van zijne schuld aan het licht gekomen. Thans echter schijnt het, dat men onverwachts ten dezen een merkelijken stap is verder gekomen, wijl er daadzaken zijn uitgelekt aangaande onderscheidene zilveren en andere voorwerpen, die de jonge dochter op het noodlottig tijdstip bij zich had. Wij hopen, dat deze daadzaken geheel mogen leiden tot aanwijzing van den schuldige, opdat het publiek uit de gespannen stemming verlost worde en de regter wete wie te straffen, gelijk in dit geval zeer wenschelijk is.

* **Coevorden,** 26 Oct. De eerste der drie herfstmarkten of zoogenaamde beestemaandagen had gisteren plaats en was buitengewoon druk bezocht. Reeds ten uren was de markt zoodanig met vee en wagens overden dat er geen doorkomen aan was, zoodat eindelijk ook de straten geheel met wagens bezet raakten. De handel echter was over 't geheel slap, vooral de veehandel. De aanvoer bedroeg ruim 600 koeijen, welke van f tot f 115, 300 jongbeesten, welke van f 12 tot f 35, 150 schapen, welke van f 3 tot f 7 golden. 't Meeste is onverkocht teruggevoerd, daar alleen 't vette tamelijk prijzen kon opbrengen.

* Zaturdag den 23 dezer hield de Rederijkerskamer »van der Hoeven« alhier de aangekondigde openlijke vertelling, bij gelegenheid van het tweede eeuwfeest kroning (als hoofd der dichters) van *Joost van den Vondel* te Amsterdam.

Tot groot genoegen van het talrijk zoo van hier als elders opgekomen publiek, werd dan ook deze *Vondelavond* doorgebragt, en menige dronk werd er ingestelt op 't voortdurend bestaan der Kamer, welke moeite noch vlijt ontziet om kunst met natuur te vereenigen, en algemeen was de wensch, dat de leden met lust en ijver den weg mogten vervolgen, dien zij met zoo goed succes waren begonnen.

REGTSZAKEN.

Arrondissements-Regtbank te Assen.

27 Oct. T. R. te Smilde, wegens diefstal, gepleegd m oordeel des onderscheids, veroordeeld tot 2 maanden gevangenisstraf; — A. B. wed. B. te Hoogeveen, wegens diefstal veroordeeld tot 3 maanden cellulaire gevangenisstraf; — A. S. te Assen, bij verstek, wegens moedwillige mishandeling aan zijne moeder aangedaan, veroordeeld tot 2 maanden cellulaire gevangenisstraf en f 8« boete.

Wij deelen hieronder eene belangrijke circulaire mede, door den Prov. Inspecteur van het lager onderwijs in dit gewest, aan de heeren onderwijzers aan de lagere scholen in deze Provincie uitgevaardigd:

I.

Een Zaaijer ging uit
te zaaijen.
MARC. 4, 3.

Zijne opmerkingen omtrent het onderwijs mede te deelen, stof tot nadenken, aanleiding tot verbetering te geven, is eene der nuttige zijden van't schoolbezoek.

Alle scholen, de geheele provincie door, heb ik nog niet bezocht, maar toch al vele in de verschillende districten. Ik meen wel te doen door reeds nu, eenige algemeene opmerkingen aan d'overweging der vrienden van't onderwijs te onderwerpen.

De voorraad van stof is overvloedig en veelzijdig. Ik bepaal mij ditmaal tot hetgeen betrekking heeft tot lezen, in ruimeren zin genomen, en tot een paar woorden over't schrijven.

Voor deze voorkeur bestaan twee redenen. 't Lezen zoo ook 't schrijven, wel te onderwijzen, is en blijft hoofdtaak van't lageronderwijs, welke prijselijke uitbreidingen er nu, of later, aan den omvang van't onderrigt der lagerescholen zullen gegeven worden. De laagste trap min als de hoogste trap van beschaving is in onzen tijd zonder deze kundigheden, denkbaar. En tot welk van kennis is de toegang gesloten voor hem, die ze der daad bezit?

In de tweede plaats. Omdat de tegenwoordige schoolwet eenige nieuwe vakken heeft opgenomen, vormelen beginselen der natuurkunde onder andere, schijnen velen ter goeder trouw tot de dwaling vervallen, dat vormleer en natuurkunde, van nu af, als 't ware hoofdbestanddeelen van't lageronderwijs zijn geworden. Dit is verkeerd. Lof en dank zal d'onderwijzer verdienen, die, met wijs beleid, beide vakken dienstbaar maakt aan d'algemeene volksbeschaving: maar dan niet, zoo hij dit doet ten koste van't onderwijs in't lezen, ten koste van dat in't schrijven, of van andere gewone vakken. Dit ligt niet in de wet. Ze wil den kring van't lageronderwijs *uitbreiden* maar nooit kan haar doel wezen, den eenen tak van kennis door den anderen min of meer *te verdringen*.

Hierom bepalen zich deze algemeene beschouwingen, in d'eerste plaats, tot het *lezen* en leesonderwijs en gedeeltelijk tot het *schrijven*.

OPMERKINGEN.

1.

Schreeuwende *te* ANTWOORDEN *en te* SPREKEN *is bij de schoolkinderen een vrij algemeen gebrek.*

»Hoe heet die letter, kinderen?« — »Leest dat woord eens« Nu zetten de kinderen hunne stem uit, boven haar natuurlijken omvang: en een oorverdoovend geschreeuw klinkt u tegen: »a!«; »bock!«, of welk woord 't wezen mag.

Dit is eene groote verkeerdheid. Dat aankomende geslacht, 'twelk op school schreeuwende heeft leeren spreken en te huis geene betere voorbeelden heeft, zal, volwassen zijnde, in eigen gezin, bij de leiding van eigen kinderen, schreeuwende en uitvarende met zijne huisgenooten verkeeren, schreeuwende en bulderende, zijne kinderen gebieden en verbieden. En zijn deugd en goede zeden van eene zachte spraak niet volstrekt onafscheidelijk, zeker blijft het, dat in een schreeuwend en tierend gezin, bij eene schreeuwende en tierende bevolking, 't goede meer gevaar loopt te verstikken, dan bij een beschaafder toon en stemverheffing.

Van't begin af gewenne men dan de kinderen aan een duidelijke wijze van spreken; maar vreemd aan alles, wat naar schreeuwen zweemt. Zonder dit geene ware volksbeschaving.

2.

Te haastig LEZEN *is een nog veel algemeener gebrek dan't schreeuwen.*

De kinderen haasten zich onder't lezen, omdat hun leeftijd vlug en vlugtig is; ook om te toonen, hoe bedreven

ven ze zijn, uit natuurlijke zucht naar onderscheiding. Intusschen men leest overluid, om te verstaan en verstaan te worden: hiermede is't overhaast lezen in lijnregte tegenspraak. D'onderwijzer. die 't niet, bedaard maar standvastig, uit overtuiging tegengaat, hoe kundig en bekwaam voor't overige, schiet, in een hoogst gewigtig deel van zijne taak te kort; en dat te kort wordt door zijne overige wetenschap niet gedekt.

Men vergunne mij hierbij eene opmerking.

In eenige scholen, waar ik de kinderen op deze verkeerde gewoonte opmerkzaam maakte, zeide d'onderwijzer: "ja, ze lezen veel te rad; ik zeg 't hun zoo vaak, ik zeg 't hun alle dag; of zoo iets. 't Is niet onmogelijk, dat deze verzekering van eenigen, van enkelen, minder eene stellige waarheid was, dan wel eene beleefdheid; een blijk, dat we eenstemmig dachten. Mogt dit ergens 't geval zijn, dan moet ik voor de beleefdheid dank betuigen; maar tevens op't gevaar, waarin d'onderwijzer verkeert, opmerkzaam maken. Hooren kinderen zulke verzekeringen, en zijn't beleefdheden, geene waarheden: streng in hun oordeel over ouderen, zoo als kinderen zijn; sterk in't gevoel van waarheid, zullen ze dan welhaast den onderwijzer minachten, die verzekert, 't geen niet waar is. Is't nu waar, zegt de meester dagelijks, "leest langzaam!" en doen de kinderen het toch niet, dan getuigt dit "ik zeg 't hun zoo vaak, ik zeg 't hun alle dag", van onderwijzers-onmagt; hij moest niet moedeloos klagen, maar door kracht van wil, met opgeruimden geest, pogen zijne leerlingen hierin te beheerschen.

3.

Verkeerde uitspraak.

Ze is tweederlei: de platte uitspraak van de streek, waar men woont, en die gemaakte en stijve, letter voor letter, naar de spelling af: *mensCHen* voor mensen, *dinGen* voor dingen, *tusSCHen* voor tussen, *Ch*ristelijk voor Kristelijk, enz., enz.

Zelfs enkele onzer verdienstelijkste onderwijzers maken zich aan't laatste schuldig. Op't eerste schijnt, over't geheel, weinig gelet te worden. Dit is af te keuren. Van leerredenen, van toespraken, door beschaafderen aan't volk, gaat des te meer verloren, naarmate deze of die tongval van de gewone beschaafde spraak meer afwijkt. Niet alleen dit: 't verschil van uitspraak is eene soort van slagboom tusschen den meerder en minder beschaafden bewoner van't zelfde land; 't maakt *ééne* taal tot *twee;* en de minder ontwikkelde is ook dan, wanneer hij den eerstgenoemden kan volgen, tot eene soort van overzetting van't gehoorde in eigene taal gehouden, waardoor de indruk van't gesprokene niet dan verflaauwd tot hem komt. Toenemende middelen van vervoer en drukkere verkeering tusschen verschillende deelen des lands, verplaatsing van ambtenaren van hier naar elders, van't eene naar't andere gewest, hebben in de laatste vijftig jaar 't scherpe der provinciale en plaatselijke tongvallen sterker afgeslepen, dan welligt vroeger in tweemaal zooveel tijd plaats had. De wezenlijke volkseenheid is daardoor krachtig aangewonnen. De onderwijzer eener lagereschool, die 't gevoelt, dat zijn werk, hoe vreemd ook aan alle geruisch en vertoon, in't naauwste verband staat met de groote, algemeene zedelijke en tijdelijke belangen van 't geheele volk, kan in dezen stand der dingen niet voorbijzien, hoe hij hier tot medewerking is geroepen; even zoo min d'achting, die hij aan zich zelven, ook in taal en spraak is verschuldigd, uit 't oog verliezen.

Dat men in't bestrijden der volksuitspraak en taal niet schimpend, veel minder nog smalend en beleedigend moet te werk gaan, maar stil, zonder opspraak, met geduld en welwillendheid verbeteren, dit zal geen verstandig onderwijzer uit het oog verliezen.

4

Oefeningen in 't zetten van den KLEMTOON.

Ik ben in enkele scholen geweest, waar kleine kinderen, die nog maar even begonnen, b.v. den zin lazen: *ik eet brood.* De kinderen moesten dan eerst den nadruk laten vallen op ik — *ik*, niet gij —: **Ik** *eet brood.* Dan: *eet*, niet ik *drink: Ik* **eet** *brood;* vervolgens: *Ik eet* **brood** geen vleesch. Eindelijk dezelfde zin vragend: *Eet ik brood?* **Eet** *ik*, enz., enz.

De goede bedoeling is buiten twijfel, maar behoudens beter oordeel, keur ik diergelijke oefeningen met *zulke* zinnen en vooral met kinderen van zoo *weinig vorderingen*, geheel af. Van de honderd keer, dat de zin *ik eet brood* gebruikt wordt, is't niet één keer 't geval, dat of *ik*, of *eet*, of *brood* eenige tegenstelling uitdrukt, en alzoo nadruk vordert. Wordt nu die onderscheiding gevorderd, dan leert de natuur ze van zelfs maken. Hoort de volkstaal; ze weet het verschil zeer wel uit te drukken, b.v.: "*Hoe* weet je dat?" en: "Hoe weet *je* dat?" Ten andere, kinderen, die nog maar beginnen lezen te leeren, hebben, 't minst van allen, behoefte aan't fijn onderscheiden van toon. Voor alle dingen, moeten ze duidelijk, zuiver, zonder aan te stooten, zonder dezelfde overgreep twee- en driemaal te nemen, leeren lezen. De geheele oefening schijnt tot den tijd te behooren, toen het zoogenaamde *kunstmatig* lezen sterk op den voorgrond stond, en men in't denkbeeld scheen te verkeeren, dat de lezer een tooneelspeler was, die, door toon en stembuiging, den schrijver en zijne aandoeningen moest vertegenwoordigen en uitdrukken; eene overdrijving, die veel kwaad heeft gedaan, en't lager onderwijs niet zelden aan bespotting heeft blootgesteld. — Men leere "naauwkeurig en natuurlijk lezen, met eene beschaafde uitspraak" en wachte zich voor alles, wat gemaakt, gezocht en overdreven is.

5

Over d'oefeningen in't LEZEN *en't leeren* VERSTAAN *van't gelezene.*

In eenige scholen las d'onderwijzer den kinderen, die 't boek voor zich hadden en nazagen, 't geen ze lezen zouden, eerst geheel voor; vervolgens lazen de kinderen 't zelfde stuk.

Welligt onthielden de kinderen van de voorlezing eenige buiging van stem, d'uitspraak van enkele woorden: maar voor 't overige scheen 't nut dezer manier mij al zeer gering. Zij, die onthielden, hoe en wat de meester had gelezen, konden alleen werktuigelijk nadoen, 't geen ze hadden gehoord; 't waren geene zich zelven oefenende lezers. Voor d'andere was't alles tijdverlies.

Tweede manier. Men laat, meest op de rij af — 't geen is af te keuren, omdat het de geesten beter wakker houdt, zoo nu die, dan die wordt aangewezen — de kinderen de les, van 't begin tot het einde, uitlezen. Na den afloop vraagt d'onderwijzer: nu, kinderen! van wien, waarover, hebt gij gelezen? En't gelezene wordt nagegaan.

Voor de hoogste klasse, zoo ze wèl geoefend is, kan deze manier nu en dan gevolgd worden. Men kan zelfs verder gaan, en met dit lezen eene spreek-, taal-, schrijf en geheugenoefening verbinden, door de boeken weg te nemen, en de leerlingen, des noods na eene tweede lezing, 't geen ze lazen, te laten vertellen, of uit het hoofd op schrift te laten zetten. Dit is eene goede overgang tot *stellen*, tot eigen werk; maar *alleen voor de verstgevorderden.* Heeft men ze vooraf niet gewend, zooveel mogelijk in *volle zinnen* te antwoorden, en somtijds opzettelijke *spreekoefeningen* gehouden, dan is't niet te verwachten, dat de kinderen 't gelezene, min of meer geregeld en aaneengeschakeld, zullen kunnen vertellen. Zal't op schrift gezet worden, dan moeten ook voorbereidende oefeningen vooraf zijn gegaan. 't Gelezene eindelijk, zal deze wijze van handelen bruikbaar wezen, moet onder de bevatting en't bereik der leerlingen zijn.

Derde manier. De meester leest het geheel niet voor; evenmin vraagt hij eerst op't einde, wat, of waarover, er is gelezen. Hij laat zich *woord* voor *woord* en *zin* voor *zin*, zooveel noodig, uitleggen: vragende brengt hij de leerlingen tot *verstaan*, of legt zelf uit, maar zonder zich in een' vloed van woorden te verliezen. Geen *voornaam woord*, waarvan niet wordt aangewezen, in welks plaats 't staat; geen *min bekend* woord of uitdrukking, waarvoor geen meer bekend wordt genoemd; of, valt het onder het bereik der kinderen, waarvan geene bepaling wordt gegeven. Gelijk de woorden en zinnen zijn toegelicht, wordt ook bij't verband der volzinnen stilgestaan Nadat men zóó het stuk, lezende en verklarende, heeft doorgeloopen, volgt eene tweede lezing van het toegelichte stuk. En bij deze tweede lezing komt dan vooral juistheid, vloeijendheid, stem en toon in aanmerking; *voorlezen* kan hier nu nut doen.

Deze manier is d'eenige, die, in den regel, tot het eigenlijke doel voert van't lezen leeren: *te verstaan, wat men leest:* en *de behoefte aan dat verstaan*, bij den jongen lezer, tot eene tweede natuur te maken. Hoe lang moet men dezen weg volgen? Tot zoo lang tot dat deze behoefte bij't kind volkomen wakker is geworden, en't uit *zich zelf* zegt: "wat wil dat zeggen? Dit woord, dien zin versta ik niet".

Zal't lezen leeren aan't doel kunnen beantwoorden, dan moeten ook de keus en inhoud der *leesboeken* medewerken.

Lang geleden trof ik, in een afgelegen gehucht, een' onderwijzer aan, die zijne leerlingen in de *Openbaring van Johannes* liet lezen. op de vraag waarom hij dit deed, was 't antwoord: "omdat er zoo vele *slimme* (moeijelijke, min gewone) woorden in voorkomen." De keus was onoordeelkundig, en toch zweefde den man een gezond denkbeeld, van't geen 't lezen leeren vordert, duister voor den geest.

't Kind dat, zelfs naar de beste leerwijze, b. v. *Vader Jacob, de Geschiedenis van Jozef*, eene *Vaderlandsche Historie* heeft leeren lezen en verstaan, kan nog niet gezegd worden, te kunnen lezen. Er zijn een oneindig aantal van woorden en uitdrukkingen, die in den kring van denkbeelden, waarin die boekjes zich bewegen, niet voorkomen. *Zooveel mogelijk*, naar jaren en vatbaarheid, moeten, in den leerkring der school, 't grootst mogelijk getal van woorden en uitdrukkingen, uit den geheelen omvang der menschelijke kennis voorkomen, opdat door en in die woorden, redelijker wijze, 't kind met het grootst mogelijk getal van begrippen meerder of minder bekend worde, opdat de kring zijner denkbeelden zich uitbreide, en hem 't spoor geopend zij, om, na zijne schooljaren, volgens behoefte en aanleg, door middel van een denkend lezen voort te gaan in kennis. De boven aangehaalde man, met d'*Openbaring van Johannes*, begreep teregt, dat het kind, zou men eenmaal kunnen zeggen, dat het lezen kon, op school ook moeijelijke woorden moest hebben leeren lezen. De denkende onderwijzer, bij ruimeren gezigtskring, begrijpt, dat het kind, zal't eenmaal 'tware nut hebben van zijn lezen leeren, op de school, zoo veel mogelijk, bekend moet worden met den geheelen omvang der menschelijke begrippen, en deze, door de woorden vertegenwoordigd, in eene verstandige keur van schoolboeken, hem onder 't oog moeten gebragt worden.

6.

Omtrent het SCHRIJVEN *geef ik nu alleen dit in overweging.*

Mij dunkt, men moet *drie* tijdperken in't schrijfonderwijs van een' leerling wel onderscheiden.

In't *eerste*, moet hij de letters leeren namaken en verbinden. — Om dit in't voorbijgaan aan te merken, dat men eerst letters, soorten of deelen van letters, dan enkele woorden, dan enkele volzinnen laat schrijven is goed, maar 't is verkeerd, dat men *tot het einde der schooljaren* toe, jaar uit jaar in, de kinderen niet dan *enkele volzinnen* nooit een *doorloopend* stuk tot voorbeeld geeft.

In het *tweede*, bezit de leerling reeds bedrevenheid, om, zonder schrijfvoorbeeld, letters te zetten en te verbinden: maar eene lange en naauwkeurige oefening zijner kunst, waaruit alleen de vaardigheid van den schrijver en de losheid van't schrift onstaan, ontbreekt hem nog.

In't *derde* kost het schrijven hem geene moeite meer; hij schrijft met even weinig inspanning, als eene geoefende breister bij haar breiwerk noodig heeft. 't Schrijven is hem eene vaardigheid eene werktuigelijkheid geworden waarvan hij zich in zijn' handel en bedrijf bedient, en waarmede hij zijne gedachten op't papier brengt.

Zoo ik we gezien heb, wordt op een aantal scholen het tweede tijdperk geheel uit het oog verloren. Er wordt *niets* gedaan, om den leerling, die de letterverbindingen al kan namaken, in't schrijven, *als schrijven* te oefenen. Men springt over deze oefening heen, en gaat van 'd eerste aanstonds tot de derde over, zoo men 't niet geheel aan't lot overlaat, hoe of de leerling zich na den schooltijd, en't jarenlange naprenten van *van enkele woorden en volzinnen*, in't werkelijke leven met zijn schrijven zal redden.

Was't niet goed, dit *tweede* tijdperk aan te vullen; de hand en't oog, d'oplettendheid en de naauwkeurigheid, de zindelijkheid en orde van den jongen schrijver te oefenen, door hem stukken van't bord of uit een gedrukt boek te laten *afschrijven, copiëren*; al bij opklimming, van weinige regels af tot bladzijden toe? Zouden leerlingen, zóó in't schrijven geoefend, voor hun volgend leven, er niet meer aan hebben, dan nu, ten minste met velen 't geval is? Zouden, met dat schrijven, zich niet ligt stijl- en geheugenoefeningen laten verbinden?

Alle onderwijs, dat met het leeren *weten en kunnen*, 't leeren *doen* niet verbindt, is eenzijdig en alzoo onvolkomen.

Assen, *October* 1858.

De prov. Inspect. van't Lageronderwijs,
Dr. NASSAU.

INGEZONDEN STUKKEN.

Bijdragen voor de Zendelingzaak.

In no. 125 van deze Courant vindt men eene opgave "wat er door Drenthe in de twee laatste jaren tot het Zendelinggenootschap is bijgedragen."

De penningmeester der afdeeling Assen van het Nederlandsch Zendelinggenootschap acht het noodig, genoemde opgave, ten aanzien van de gemeenten dier afdeeling, toe te lichten en aan te vullen.

Volgens de verslagen schijnt het, alsof in het jaar $185^6/_7$—$185^7/_8$ in die gemeenten geene contributien gegeven, noch collecten gehouden zijn. Dit is wel geschied, doch de gestorte gelden zijn door mij te laat ontvangen, om nog voor den 15 Junij opgezonden en in de rekening en verantwoording van dat jaar opgenomen te kunnen worden, gelijk ook dit jaar weder het geval was.

Verder zijn in genoemde opgave de giften en bijdragen niet vermeld, die gewoonlijk in de maandberigten worden opgegeven.

Onderstaande gemeenten hebben ter bevordering van de zendelingzaak bijgedragen:

	in $185^6/_7$	in $185^7/_8$
Anloo	*f* 10—50	*f* 8—87^5
Annerveen	10—65	6—77^5
Assen	97—57	106—96^5
Beilen	5—25	——
Eext	8—00	5—50
Eelde	34—96	5—25
Gasselte	5—25	——
Gasselternijeveen	39—56	35—00
Gieten	10—50	4—13
Gieterveen	9—02^5	10—47
Grolloo	11—75	5—25
Hoogersmilde	——	10—50
Hijkersmilde	5—25	——
Norg	31—24^5	24—18^5
Peize	17—95^5	8—03
Roden	7—40	5—25
Roderwolde	4—50	7—75
Rolde	29—15	26—00
Veenhuizen	10—50	10—50
Vries	18—11^5	13—95
Zuidlaren	60—14	69—24
	f 427—27	*f* 363—62

Genoemde som van f 790—89 is door mij aan den algemeenen Thesaurier verantwoord.

Norg den 26 October 1858."

De penningmeester voornoemd;
C. MEIJER.

Aan den Redacteur der Provinciale Drentsche en Asser Courant.

Ondergeteekende heeft thans de collecte in de naburige gemeenten ten einde gebragt. Het verblijdt hem, dat hij hier en elders edele menschenvrienden heeft aangetroffen, die door milde gaven hunne deelneming in zijn ongelukkig lot hebben getoond. Hierdoor is hij in staat gesteld, om aanvankelijk in de noodzakelijkste behoeften van zijn huisgezin te voorzien. Hij gevoelt zich daarom gedrongen, om de milde gevers door dezen openlijk zijn hartelijksten dank te betuigen.

Beleefdelijk verzoekt hij deswege den heer Redacteur, bovenstaande regelen in de Courant op te nemen, terwijl hij de eer heeft, zich met verschuldigde hoogachting te noemen,

WelEdele Heer!

UwEd. Dienstv. Dienaar,
Uffelte, 25 Oct. 1858. JAN VAN DIJK.

ERRATUM.

In het vorig no. hebben wij vermeld, dat de ingezetene *H. de G*, alhier eene poging tot zelfmoord zou hebben gedaan; H. de G. heeft zulks echter niet verrigt, maar *H. J.*

Advertentien.

Avenhorn, 20 October 1858. Bevallen van een' ZOON A. J. BACKER OVERBEEK, Echtgenoot van
J. C. PAN.

Eenigste kennisgeving.

Bevallen van eene welgeschapene DOCHTER ANNA MARIA LEONORA HAMEL, geliefde Echtgenoot van
C. Th. LESTURGEON.

Amsterdam, 20 October 1858.

Door Gods goedheid bevallen van eene DOCHTER JOHANNA ELIZABETH STILLE, beminde Echtgenoot van
K. NIJBOER.

Echten, 23 Oct. 1858.

EXTRACT-VONNIS.

Bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te Assen van den 27 September 1858, behoorlijk op de daarvan afgegevene grosse geregistreerd, is, ten verzoeke van HENDRIKA SNIJDER, zonder speciaal beroep, wonende te Assen, ter zake dezes krachtens een vonnis dierzelfde Regtbank van den 9 Februarij 1857 gratis procederende, als eischeresse, tegen haren echeman MELCHIOR EVERTS, van beroep arbeider, gedomicilieerd te Assen, als gedaagde bij verstek gewezen, — het tusschen zooevengemelde echelieden op den 8 Mei 1842, voor den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand der gemeente Assen voltrokken huwelijk, ter zake van kwaadwillige verlating **ONTBONDEN** verklaard, met alle de gevolgen van dien als naar de Wet, en met veroordeeling van den gedaagde defaillant in de kosten der procedure.

Geschiedende hiervan openbare aankondiging, ter voldoening aan art. 811 en 828, van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering.

Voor extract conform,
Mr. J. OOSTING, Procureur.

Bij den Spekslager SPIER te Assen zullen achtereenvolgens **6** buitengewoon **zware** en **vette VARKENS** worden geslagt, waarvan een ieder, naar genoegen, bij geheelen, halven of kleinere gedeelten kan worden bediend.

Ten verzoeke van de HH. H. OLDENBANDRINGH te Oosterhesselen, en Mr. J. OLDENBANDRINGH te Ruinen, zal de Notaris SLINGENBERG publiek verkoopen:

1o. Op Woensdag den 17 November aanstaande te Zweeloo, ten huize van W. KOOPS:

Eene **KEUTERIJ** te Benneveld, met ¼ **WAARDEEL** in de Markte aldaar.

Eenige losse **LANDERIJEN, WEI-, HOOI- en BOUWLANDEN** te Meppen, met ⅛ **WAARDEEL** in de Mepper Markte.

2o. Op Donderdag den 18 November e k. te Oosterhesselen, ten huize van J. RIGTERINK:

Eenige perceelen **GROEN- en BOUWLAND** te Oosterhesselen, met ⅛ **WAARDEEL** in de onverdeelde Markte aldaar, waardoor thans de Vaart der Drentsche Kanaalmaatschappij gelegd wordt.

Informatien zijn te bekomen bij de heeren Verkoopers.

Verpachting
VAN
RIJKS TOLLEN
voor den tijd van 25 maanden.

Op Donderdag den 18 November 1858, des voormiddags te 10 uur, zal de ONTVANGER der Registratie en Domeinen te Groningen, onder nadere goedkeuring van Z. E. den MINISTER VAN FINANCIEN, ten overstaan van Mr. J. W. QUINTUS, Notaris te Groningen, en ten huize van den Logementhouder G. H. UITHOF, aan de Groote Markt aldaar, voor den tijd van 25 maanden, ingaande den 1 April 1859, in 't openbaar verpachten:

De ONTVANGST der TOLGELDEN aan de Rijksboomen op de groote wegen der 1e klasse van Groningen over Assen naar de Overijsselsche grenzen, (met uitzondering van den tol no. 1 bij Helpman,) voorts van Groningen naar de Friesche grenzen en van Groningen naar Delfzijl.

Waarvan de Voorwaarden op de gebruikelijke plaatsen zijn ter lezing gelegd, en bovendien voorhanden aan de Kantoren van de Ontvangers der Registratie en Domeinen waaronder de Tollen ressorteren.

De Ontvanger voornoemd,
POSTER.

Het SCHEI- en GENEESKUNDIG PRÆPARAAT is een nieuw en uitmuntend middel ter versterking van het Haar.

Hetzelve bevat in eene juiste verhouding alle bestanddeelen, welke het Haar tot voedsel dienen en de huid versterken. Het reinigt het Hoofd van de schilfers, belet het uitvallen en bevordert den groei der Haren, is uitermate verfrisschend en van het fijnste parfum. — Prijs per Flacon f 1.20.

Het eau des Carmes

van MARGARETHA GRASS werkt gunstig bij krampachtige verzwakkingen van zenuwgestel en spijsverteringsorganen, bij flaauwten, aanvallen van beroerten, ongeregelden bloedsomloop, en vervangt de Hoffman's druppels met veel zekerder en aangenamer werking, in alle voorkomende gevallen.

Bij ieder Fleschje wordt eene aanwijzing tot gebruik afgegeven. Het kleine fleschje 50 cts., het heele f 1.

De Oostersche Anti-Rheumatische Kruiden-Olie is uit vlugtige Planten-Oliën, vereend met de Cajapoet-Olie, te zamen gesteld en geneest alle rheumatische ziekten en verlammingen, pijn in de gewrichten, verstijvingen in de pezen en andere aandoeningen.

De inwrijving geschiedt tweemaal daags met de vlakke hand; het lijdende deel wordt daarna met flanel of baai gedekt, dat voor het vuur warm gemaakt is.

Brabander's Chocolade-koekjes

met worm-afdrijvende zelfstandigheden, zijn uitmuntend in hunne werking en worden gaarne door de kinderen genomen.

De Geneesheeren BEIJER, GEERLING, HOPMAN en FAHRMEISTER hebben ze met het beste gevolg aangewend en spreken er met veel lof van.

Zij kosten 40 cents het doosje.

Ravizza's Tand-Mastiks tot plombering van holle Tanden en Kiezen. Het gebruik daarvan is zeer eenvoudig; men reinigt des avonds het holle gedeelte zorgvuldig, bevochtigt een stukje Boomwol met de MASTIKS en brengt dit zoo vast mogelijk in de holle Kies, waarin het zich spoedig verhardt en als het ware met de Kies vereenzelvigt. Het fleschje kost 90 cents.

Leder's Balsamische Aardnootolie-Zeep reinigt de huid zonder stramming te veroorzaken, geeft haar zachtheid en lenigheid en beveiligt voor den invloed der weërsveranderingen, als koude, bitte wind, enz. Het stuk kost 20 cts.

Amsterdam, VERKOOPHUIS.
Assen, H. P. A. VAN GORCUM.
Coevorden, C. J. van der SCHEER.
Dedemsvaart, H. L. v. d. VECHT.
Gorredijk, S. G. ZWART.
Hoogeveen, JAN van der WOLDE Jr.
Meppel, A. JEULEN.
Oldemarkt, C. VAN DER WENDEN.
Steenwijk, K. TIMMERMANS.
En in de bekende Dépôts in de andere steden.

BURGERLIJKE STAND.

HOOGEVEEN, 17—23 Oct; Ondertr. Jan Schelhaas en Klaasje Koster; Albert Bosman en Egberdina van Slooten; Harm Knegt en Hendrikje Marissen. — Geh. Roelof Berkenbosch en Johanna Wams; Wolter Kleine en Aaltje Gort. — Geb. Geertje Boer geb. Rolden, van d. en z.; Jantje Pieters geb. Kroezen, van z; Roelofje Moorman geb. Lijster, van z; Hillegonda Blokzijl geb. Ymker, van d.; Catharina Yken geb. Lunenborg, van z.; Aaltje Bols geb. Duinkerken, van d.; Hendrikje Coelingh geb. Hartman, van z; Albertje Schonewille, van d. — Overl. Albert Stoter, 1 j. en 8 maanden; Arend Smit. 24 j., ongehuwd; Roelofje ten Caat, 4 j.; Berend Ridderinkhof, 20 dagen; Jan Hendriks Booij, laatst wed. van G. L. Kreeft, 81 j; Hendrik Johannes Thalen, echtgenoot van Aleida Hendriks Hartman, 70 j.

MARKTBERIGTEN.

GRONINGEN, 26 Oct.

Tarwe, 1858,	70 ℔ ƒ 6-90		Garst, N.Winter	54 ℔ ƒ 4-30	
—— Oml,	72	- 7-30	—— dito	56	- 4-60
—— dito	74	- 7-70	—— „ Zomer	56	- 4-60
—— Old.	70	- 6-70	—— „ Knobbe	60	- 0-00
—— dito	72	- 7-10	Boekweit, Zand	62	- 4-50
			—— dito	64	- 4-90
Rogge, N. Inl.	68	- 6-00	—— n.Zwarte	62	- 4-30
—— dito	70	- 6-30	—— Veen	64	- 4-60
— O. dito	70	- 0-00	Paardeboonen n. /	7-10	a 7-30
			Groene Erwt.	- 0-00	a 00.00
Haver, dikke	40	- 3-40	Graauwe dito.	- 0-00	a 00-00
—— dito	42	- 3-60	Koolzaad 1858	- 12-75	a 13-50
—— Voer	36	- 3-05	Gort, grove	- 7-75	a 8-25
—— dito	40	- 3-65	—— parel	- 10-50	a 12-00
—— Zwarte	36	- 3-05	Olie, raap p. v.	- 41-00	a 00-—
—— dito	38	- 0-00	Boter, 1e soort	- 40-50	a 00-00
			—— 2e »	- 36-00	a 38-00

Tarwe en Rogge in een doen. — Boekweit 10 cent lager — Winter-Gerst meer aan, en mede niet dan 10 cent lager plaatsen, Zomer bijna niet aan. — Haver over 't geheel cent lager. — Boonen ruim prijshoudend. — Koolzaad slap vond tot lagere prijzen nog weinig kooplust. — Gort prijshoudend.

Hoogeveen, 26 Oct. Rogge: hoogste f 6,50, laagste f 6,25. Boekweit: hoogste f 5.50, laagste f 4,90. — Haver hoogste f 0.00, laagste f 0,00. Boter per Ned. pd. hoogste f 1.00 laagste, f 0.90; per ¼ vat hoogste f 40.00, laagste f 36—. — Honig per Ned. pd. f 0.40. — Was, de 00 Ned. pond f 000. — Roggebrood de 0 Ned. ponden f 0.00; de Ned. ponden f 0.00.

Steenwijk, 25 Oct. Rogge f 5,80 a f 7,00 — Boekweit f 5.80 a f 6.35. Boter per ⅛ vat f 21.00 a 21,50.

Oldemarkt, 23 Oct. Boter ¼ v. f 48.00 a 00.00.

Heerenveen, 23 Oct. Rogge f 6.00. Boter per v. f 48.50.

Noordwolde, 21 Oct. Rogge f 6.25 a 6.50. Boekweit f 5.25 a 6.00. Boter per Ned. pond f 0.98 a 1.06.

Coevorden, 25 Oct. Rogge f 6.00 a f 6.15. Boekweit f 4.50 a f 4.85. Boter per ned. pd. f 0.80.

OOSTERWOLDE, 25 Oct. Rogge f 6.50 tot f 6 aanvoer 37 mud. — Zandboekweit f 6.00 a f 5.10; aanvoer 189 mud. — Veenboekweit f 5.40 a f 4.25; aanvoer mud.

AMSTERDAM, 25 Oct. Zwolsche BOTER f 50 a — Kamper-Eilands HOOI f 36 a 38.50. — TARWE ROGGE bij gerijven in een doen. Verkocht van Tarwe: ℔ bonte Poolsche f 320, 325; 133 ℔ dito f 330; 135 ℔ Kub f 305, — van ROGGE: 126 ℔ jarige Belgische f 193 con 125, 126 ℔ dito Pruissische f 187. 191; 118 ℔ Archangel f Van de heden geveilde 34 last 127 ℔ oude bonte Poolsche Tarwe zijn 3 last verkocht tot f 290, het restant aldus opgehouden; de 48 last 133 ℔ roode Koningsb. zijn tot f 290 gehouden. — HAVER stil; 102/2 ℔ Dikke f 5 a f 5.10 BOEKWEIT f 8 a f 10 lager; 122, 125 ℔ Holsteinsche f 200; 119 ℔ Amersfoortsche f 185; 116 ℔ Sleeswijksche f — ERWTEN. Van buitenlandsche Groene waren enkele partijtjes Holsteinsche ter markt, meerendeels van puike kwaliteit en kook, die tot f 11 a f 13 werden opgeruimd. Grove Grauwe blijven schaarsch en zijn gezocht; eene partij Witte puike kwaliteit werd op f 10 gehouden. — KOOLZAAD ger afgegeven; Deensch £ 70½; Rubs op 9 vaten £ 72½ 9 vaten Olie in Oct. en Nov. £ 73½; April £ 75½. — LIJNZAAD zonder handel. — RAAP- en LIJNOLIE weder ger. Raapolie op 6 weken f 42¼; Vliegend f 41; 1o. f 40½; Dec. f 41, 40¾, 41; Mei f 41¼, 41. — LIJNOLIE op 6 weken f 30¾; Vliegend f 29½; 1o. Nov. f 29¼; f 29½; 1o. Maart f 29¼, ½; April f 29½, ¾; Mei f 29¾ — HENNEPOLIE op 6/w. f 38¼; Vliegend f 3 RAAPKOEKEN per 1040 stuks f 82 a f 87. — LIJNKOEKEN per 104 stuks f 11 a f 14.

SCHIEDAM, 23 Oct. MOUTWIJN f 14½ per vat contant, schaarsch te koopen en bleef biedende. — JENEVER 100 pct. Amst. proef f 18 a f 18½ per vat contant bij p

VEEMARKTEN.

GRONINGEN, 26 Oct. Ter veemarkt was heden een melijke aanvoer met geringen handel. Kalfkoeijen van tot f 130; vaalmelkten van f 60 tot f 110; vetten 20 a het halve Ned. pd.; van schapen was een ruime aanvoer f 9 tot f 17; varkens mede ruim ter markt gebragt, de vlug, van f 6 tot f 16 a f 32.

LONDEN, 25 Oct. De aanvoer ter veemarkt bestond 5208 runderen, 117 kalveren en 19.800 schapen. De was iets beter en prijzen mede iets hooger.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.
AMSTERDAM, 1858.

	pCt.	25 Oct.	26 Oct.		pCt.	25 Oct.	26 Oct.
Nederl. W.S.	2½	64⁹⁄₁₆	64½	*Polen*,			
——	3	76⁵⁄₁₆	76¼	Aand. fl 500	ƒ		
——	4	98⁷⁄₁₆	98⁹⁄₁₆	Obl.	4	81½	
Amort. Synd.	3½	92⅞	92⅞	*Spanje*, Obl.	1½	29⅞	
Handelm.	4½	142	142⅛	Obligatien	3	45⅜	
O. I. Leening	4	98⁵⁄₁₆	98⁵⁄₁₆	Binnenl.	3	41³⁄₁₆	
Aand.H. Spw.				Amortisable		10¹⁵⁄₁₆	
—— R.——	4½			Bewijz. Coup.		6¼	
Ned. B.				*Oostenrijk*,			
Maats. Weld.			62½	Oblig. Goll	5	80¾	
Rusland,				—— ——	4	63¼	
Obl Hope	5	105¾	105¾	——Metal.	5	77¹¹⁄₁₆	
Dito 1831/33	5	90⅞	91	— RenteA.	5	87¹⁄₁₆	
Cert. 1840	4	85¾	85½	— Nation.	5	78⅛	
—— Stieglitz	4	85⁹⁄₁₆	85½	—— ——	2½	39⅜	
—— Nieuwe	4	85¼	85¼	*Belgie*, Cert.	2½		
—— 5e Serie	5	97⅞	97⅝	Rothschild	2½	53¾	
—— 1855 6eS,	5	102	101⅞	*Portug.*, Obl.	3	46⅛	
—— van Ass.	6	66¹⁄₁₆	66⅛	Brazilien	5	101	
				Weener aandeelen	4	329½	

25 October. Bij weinig handel was de markt algemeen flaauwer gestemd; eene uitzondering echter maakten aand. Handel-Maatschappij, die merkelijk williger waren.

26 October. De markt was heden algemeen iets flaauwer gestemd; Geld meer gevraagd en op prolongatie ½ pct. hooger afgegeven.

DE VERTELLER ENZ.

DE AREND EN DE WEZEL.

Onder dezen titel deelt le Courier des Etats-Unis het volgende feit mede, waarvan dat blad de echtheid waarborgt. „Voor eenige dagen zagen arbeiders, die op het land in den omtrek van Buffalo werkten, een arend zich boven hunne hoofden verheffen. Dit was op zich zelve niets buitengewoons; maar er is altijd iets imponerends, iets majestueus, aan de vlugt van den koning der lucht verbonden, zoodat hij altijd de aandacht trekt, wanneer hij zich schroefvormig in de hoogte der lucht verheft. „De aanschouwers ontwaarden echter weldra dat er met de vlugt des koninklijken vogels iets ongewoons plaats had. Hij klapwiekte heviglijk, en deze beweging bleef voortduren, met eene kracht en snelheid, die men niet kon verklaren. De arbeiders maakten verschillende gissingen over dit zonderlinge verschijnsel, en gingen voort de beweging des arends na te gaan, tot dat zij hem in de wolken uit het gezigt hadden verloren. Weinige oogenblikken daarna zagen zij hem weder verschijnen, nederdalende, niet zoo als hij zich verheven had, spiraalvormig, maar bijna als een logge klomp uit de hoogte der lucht nedervallende. Van tijd tot tijd echter vertraagde eene stuiptrekkende beving een weinig de snelheid van den val, die eindelijk op korten afstand der aanschouwers plaats had. „Deze snelden dadelijk naar de plaats, waar de arend lag, en waren niet weinig verwonderd, bij hunne aannadering van zijn ligchaam eene langstaartige wezel te zien ontsnappen, die, met alle zorgeloosheid en onbevreesdheid, aan dit dierensoort eigen, op zijne achterpooten ging zitten, en zijne voorklaauwen tegen zijnen snuit hield, zijne vijanden een paar minuten afwachtte, en daarna in een digt kreupelbosch sloop.

De doode arend was met bloed bedekt en had eene diepe wonde aan den hals. Men moet er uit afleiden, dat hij door den wezel is gedood, en dat deze zich aan den vijand had vast gehecht, die er zijne prooi van wilde maken, terwijl zij hem gedurende zijne opstijging in de lucht den hals doorknaagde totdat hij ten gevolge harer beten bezweken was. De vlugheid en de naar evenredigheid buitengewone kracht van dit kleine viervoetige dier, ren, voor de inwoners van Buffalo, hoe het aan de ren van een zoo ongelijk gevecht en van eenen zoo bazenden val heeft kunnen ontsnappen.

—

Een oud jager te Evreux ging onlangs op de aan zijne vrouw belovende om minstens voor eene wild te huis te zullen brengen. Nauwelijks was trokken of zijne vrouw ontving een haas van een des huizes ten geschenke. Op de belofte van man rekenende, besloot de zuinige huismoeder te verkoopen, en het gelukte haar daarvoor 3 francs ontvangen. De onvermoeide jager was echter niet kig genoeg, een enkelen haas onder het schot te krijgen. Hij besloot daarom een haas te koopen. Hij ging er een, en voor zes francs kwam de jager in zit daarvan. Te huis gekomen, bemerkte zijne aan een touwtje aan den poot, dat het dezelfde haas dien zij voor drie francs verkocht had. Tot zulke voor kan de jagtliefhebberij aanleiding geven.

GEDRUKT BIJ GRATAMA te ASSEN.